



**Skupština Crne Gore  
Parlamentarni institut  
Istraživački centar**

Istraživački rad:

**Ustavno regulisanje pitanja jezika u Crnoj Gori**

**Podgorica, decembar 2018. godine**

Broj: 21 /2018

Klas. br: 00-52/18-

Datum: decembar 2018. godine

Pripremio: Goran Blagojević, saradnik u Istraživačkom centru

*\*Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.*

*\*\*Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

## SADRŽAJ

UVOD .....	4
USTAVNO REGULISANJE PITANJA JEZIKA U CRNOJ GORI.....	5
IZVORI INFORMACIJA .....	7

## **UVOD**

U okviru ovog istraživačkog rada predstavljene su informacije u vezi sa ustavnim odredbama kojima je pitanje jezika u Crnoj Gori bilo regulisano od 1905. godine do danas. Analizom su obuhvaćeni sljedeći ustavi: Ustav za Knjaževinu Crnu Goru iz 1905. godine, Ustav Narodne Republike Crne Gore iz 1946. godine, Ustav Socijalističke Republike Crne Gore iz 1963. godine, Ustav Socijalističke Republike Crne Gore iz 1974. godine, Ustav Republike Crne Gore iz 1992. godine, kao i važeći Ustav Crne Gore, usvojen 2007. godine. Pored ustavnih odredaba koje se tiču definisanja zvaničnog jezika, u radu su navedene i odredbe kojima se definišu status i upotreba jezika nacionalnih manjina koje žive na teritoriji Crne Gore. U nastavku, hronološki su prikazane ustavne odredbe koje se odnose na predmet ovog rada.

## USTAVNO REGULISANJE PITANJA JEZIKA U CRNOJ GORI

**Ustavom za Knjaževinu Crnu Goru**, usvojenim 1905. godine, ne tretira se pitanje zvaničnog jezika, te ne postoje ustavne odredbe kojima se uređuje ta tematika.

**Ustav Narodne Republike Crne Gore**, usvojen 1946. godine, takođe ne pominje pitanje zvaničnog jezika. Pitanje jezika uopšte tretira jedino član 13 ovog Ustava, kojim se nacionalnim manjinama, između ostalog, garantuje slobodna upotreba svog jezika.

**Ustav Socijalističke Republike Crne Gore** iz 1963. i Ustavni amandmani iz 1969, ne tretiraju pitanje jezika, osim u članovima 64–68, gdje se navodi da „pripadnici albanske narodnosti koji kao narodnost – nacionalna manjina – žive u Socijalističkoj Republici Crnoj Gori (...) uživaju pravo slobodne upotrebe svog jezika, pravo izražavanja i razvijanja svoje kulture i osnivanja ustanova koje obezbjeđuju ova prava.“ Ovoj nacionalnoj manjini Ustavom iz 1963. godine garantuje se osnivanje osnovnih škola i odjeljenja tih škola u kojima se nastava vrši na njihovom maternjem jeziku na područjima na kojima ih živi „veći broj“, kao i mogućnost uvođenja nastave na njihovom jeziku i u drugim školama, ili odjeljenja sa dvojezičnom nastavom (član 65). Zatim, garantuje im se pravo upotrebe maternjeg jezika u postupku kod državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja, kao i mogućnost vođenja administracije i na njihovom jeziku u opštinama u kojima čine „pretežan broj stanovnika“ (član 66). Takođe, radne organizacije u kojima su zaposleni pripadnici ove manjine statutom utvrđuju uslove kojima im obezbjeđuju služenje maternjim jezikom u radu organa upravljanja radne organizacije (član 67), dok se u opštinama u kojima ih živi veći broj obezbjeđuje i objavljivanje važnijih odluka i drugih opštih akata organa opštine i na njihovom jeziku (član 68).

**Ustav Socijalističke Republike Crne Gore**, usvojen 1974. godine, u članu 172 navodi da su na teritoriji SR Crne Gore ravnopravni svi jezici naroda i narodnosti Jugoslavije, kao i njihova pisma, te da je u službenoj upotrebi srpskohrvatski jezik ijekavskog izgovora, dok su ravnopravna oba pisma – ćirilica i latinica. Članom 173 ovog Ustava navodi se da svi pripadnici naroda i narodnosti Jugoslavije na teritoriji SR Crne Gore imaju pravo na upotrebu svog jezika i pisma u ostvarenju svojih prava, odnosno izvršavanju dužnosti, kao i u postupku pred državnim organima i organizacijama koje vrše javna ovlašćenja. Istim članom garantuje se svakoj narodnosti da, radi ostvarivanja prava na izražavanje svoje narodnosti i kulture, slobodno upotrebljava svoj jezik i pismo i razvija svoju kulturu, te da radi toga osniva organizacije i uživa druga Ustavom utvrđena prava. Pored toga, zakonom i statutom opštine, kao i opštim samoupravnim aktima, predviđeni su način i uslovi ostvarivanja ravnopravnosti jezika i pisama naroda i narodnosti Jugoslavije u službenoj upotrebi na područjima na kojima žive pojedine narodnosti.

Članom 174 Ustava SR Crne Gore iz 1974. godine predviđeno je da pripadnici albanske narodnosti, u skladu sa Ustavom i zakonom, imaju pravo na nastavu i vođenje postupka pred državnim organima i organizacijama koje vrše javna ovlašćenja i na svom jeziku. Dalje, član 175 predviđa osnivanje osnovnih škola i odjeljenja ovih škola sa nastavom na jeziku albanske narodnosti na područjima na kojima živi „veći broj pripadnika albanske narodnosti“, dok je predviđena i mogućnost osnivanja škola i odjeljenja sa dvojezičnom nastavom „na područjima na kojima žive i pripadnici albanske narodnosti i stanovništvo

jugoslovenskih naroda“ (član 176). Takođe, članom 177 obezbjeđuje se da se u opštinama čiji pretežan broj stanovništva čine pripadnici albanske narodnosti u državnim organima, organizacijama i zajednicama koje vrše javna ovlašćenja vodi administracija i ističu nazivi organa i organizacija i na njihovom jeziku. Na kraju, u opštinama na čijoj teritoriji živi veći broj pripadnika albanske narodnosti obezbjeđuje se, u skladu sa statutom, da se na njihovom jeziku objavljuju važnije odluke i drugi opšti akti organa opštine (član 179).

**Ustav Republike Crne Gore** iz 1992. godine u članu 9 navodi se da je u Crnoj Gori u službenoj upotrebi srpski jezik ijekavskog izgovora, dok su ćirilčno i latinično pismo ravnopravni. Isti član sadrži odredbu prema kojoj su u opštinama u kojima „većinu ili značajan dio stanovništva čine pripadnici nacionalnih i etničkih grupa“ u upotrebi i njihovi jezici i pisma. Osim toga, pripadnicima nacionalnih i etničkih grupa Ustavom iz 1992. godine garantuje se i zaštita jezičkog identiteta (član 67), pravo na školovanje i informisanje na svom jeziku (član 68), kao i pravo na upotrebu svog jezika u postupku pred državnim organima (član 72).<sup>1</sup>

Kada je u pitanju važeći **Ustav Crne Gore**, usvojen 2007. godine, članom 13 definiše se da je službeni jezik u Crnoj Gori crnogorski jezik, dok su ćirilčno i latinično pismo ravopravni. Pored crnogorskog, u skladu sa Ustavom u službenoj upotrebi su još i srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik. Važećim Ustavom, tačnije njegovim članom 79, manjinskim narodima i manjinskim zajednicama jemči se: pravo na upotrebu svog jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi, pravo na školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama, pravo da u sredinama sa njihovim značajnim učešćem u stanovništvu organi lokalne samouprave, državni i sudski organi vode postupak i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, pravo da sopstveno ime i prezime upisuju i koriste na svom jeziku i pismu u službenim ispravama, pravo da u sredinama sa značajnim učešćem u stanovništvu tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica i naselja, kao i topografske oznake budu ispisani i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, te pravo na informisanje na svom jeziku.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Crnogorski ustavi 1905-2005, *Službeni list Republike Crne Gore*, Podgorica, 2005.

<sup>2</sup> Ustav Crne Gore, *Službeni list Crne Gore br. 01/07, 38/13*.

## **IZVORI INFORMACIJA**

Crnogorski ustavi 1905-2005, *Službeni list Republike Crne Gore*, Podgorica, 2005.

Ustav Crne Gore, *Službeni list Crne Gore br. 01/07, 38/13*.